

Раҳбар кадрларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш мазмуни, сифати ва уларнинг тайёргарлиги ҳамда компетентлигига қўйиладиган

МАЛАКА ТАЛАБЛАРИ

I. Умумий талаблар

Қайта тайёрлаш ва малака ошириш сифати тингловчилар тайёргарлигининг зарур ва етарли даражаси, тингловчилар билимлари, кўникма ва малакаларининг раҳбар кадрларга қўйиладиган малака талабларига мувофиқлиги билан белгиланади.

Раҳбар кадрларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш мазмуни, сифати ва уларнинг тайёргарлигига қўйиладиган малака талаблари тегишли йўналишлар бўйича ўқув режалари ва дастурларини шакллантириш, шунингдек, ўқув жараёнини, таълим сифатини назорат қилиш тартибини ҳамда бошқа ҳужжатларни ишлаб чиқиш учун асос ҳисобланади.

II. Олий таълим муассасалари раҳбар кадрларининг тайёргарлиги ва компетентлигига қўйиладиган умумий талаблар

Олий таълим муассасаларининг раҳбар кадрлари қуйидаги йўналишларда билим, кўникма ва малакаларга эга бўлиши лозим:

- юксак маънавий-ахлоқий сифатларга эга бўлиш;
- мустақиллик ғоялари асосида маънавий-ахлоқий ва тарбиявий ишларни олиб бориш тамойилларини билиш;
- Ватанга садоқат ва ватанпарварлик туйғуларига эга бўлиш;
- масъулият, интизом, ташаббускорлик, катъиятлилик ва ижтимоий фаоллик сифатларига эга бўлиш;
- жамоада меҳнатга нисбатан иштиёқни ва соғлом муҳитни шакллантириш;
- вазиятга тўғри баҳо бериш ва сиёсий хушёр бўлиш;
- раҳбарликнинг иш услубларини билиш ва амалиётда қўллаш;

- бошқарув фаолиятининг моҳияти ва ижтимоий аҳамиятини тушуниш;
- раҳбар кадрларнинг креатив салоҳиятини баҳолаш мезонларини билиш;
- ходимлар билан муносабатларни самарали ташкил этиш ва гуруҳни оптимал бошқариш;
- меҳнат қонунчилиги ва унинг ҳуқуқий асосларини билиш;
- олий таълим муассасаси фаолиятини ташкил этиш билан боғлиқ норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни билиш ва улар асосида иш юритишни ташкил қилиш;
- мунтазам равишда бошқарув малакасини оширишга, янги билимларни эгаллашга тайёр бўлиш;
- музокаралар олиб боришда юксак нутқ маданиятига эга бўлиш;
- турли хил вазиятларни объектив баҳолаш, оптимал қарорлар қабул қилиш ва ижро натижаларини назорат қилиш;
- олий таълим муассасасининг ички имкониятларини таҳлил қилиш, яширин заҳираларини аниқлаш, муаммоларни топиш ва уларни самарали ечиш;
- инновацияларни амалиётга муваффақиятли жорий қилиш ҳамда олий таълим муассасасининг инновацион фаолиятини таҳлил қилиш ва баҳолаш;
- олий таълим муассасаси фаолиятига таъсир қилувчи ташқи шароитларни олдиндан билиш ва баҳолай олиш;
- бошқарув фаолияти асослари ва тадбиркорлик хусусиятларини билиш;
- жамоани бошқаришга нисбатан психологик тайёргарликка эга бўлиш;
- ижодий фикрлаш қобилиятига эга бўлиш ва фикрларини ёзма ҳамда оғзаки равишда ифода қилиб бериш;
- ахборот-коммуникация технологияларини амалда қўллай билиш;
- чет тиллардан бирортасида сўзлашув нутқи малакасига эга бўлиш.

Олий таълим муассасалари раҳбар кадрлари қуйидаги йўналишларда компетентликка эга бўлиши лозим:

Ҳуқуқий компетентлик - таълимнинг норматив-ҳуқуқий ҳужжатларини, қонунчилик нормаларини билиш ҳамда бошқарув фаолиятида самарали фойдалана олиш, локал норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни ишлаб чиқиш, қонунчилик нормалари доирасида қарорлар қабул қилиш.

Бошқарув компетентлиги – бошқарув фаолиятидаги реал вазиятларда учрайдиган бошқарув муаммо ва вазифаларнинг самарали ечимини таъминлайдиган методик усуллар, замонавий бошқарув технологиялари, педагогик-психологик диагностика (сўров, индивидуал ва гуруҳий интервью) технологиялари, самарали бошқарув мулоқотини ташкил эта билиш ва доимий такомиллаштириб бориш, жамоада соғлом психологик муҳитни яратиш, бошқарув вазиятларига мос ҳолда самарали услубларни қўллаш олиш, музокаралар олиб боришнинг педагогик-психологик жиҳатларидан фойдалана олиш, вақт менежменти, кичик гуруҳлар ва лидерлар билан муносабатни шакллантириш, бошқарувда назоратни такомиллаштириш.

Ахборот компетентлиги – раҳбарнинг замонавий ахборот-коммуникация технологиялари воситасида шахсий ва бошқарув фаолияти билан боғлиқ маълумот, ахборотларни излаш, таҳлил қилиш, баҳолаш ва зарурий ахборотларни соҳага йўналтириш, мустақил ижодий ишларни ташкил этиш, бошқарув фаолиятини доимий ривожлантириш.

Коммуникатив компетентлик – таълимни бошқариш жараёнида самарали мулоқотни таъминлаш, турли хил кичик гуруҳларнинг ўзига хослигидан келиб чиқиб, уларни бошқариш, горизонтал ва вертикал коммуникация йўналишларида самарали бошқарув мулоқотини ташкил этиш, хорижий ҳамкорлар билан мулоқотнинг этикетларини сақлаш, толерантлик, муомалада юксак нутқ маданиятига эга бўлиш, жамоада ижобий раҳбар имиджини шакллантириш, ёзма фикрларни мулоқот жараёнида етказа олиш, оғзаки фикрларни ёзма тўғри баён қилиш, жамоа олдида чиқиш қилиш одобини ўзлаштириш, самарали музокаралар олиб бориш.

III. Қайта тайёрлаш ва малака ошириш курси ўқув режасининг тасдиқланган Намунали таркибидан келиб чиқиб олий таълим муассасалари раҳбар кадрларига қўйиладиган малака талаблари

1. Олий таълимда ўқув жараёнини ташкил этиш ва бошқаришни автоматлаштириш

Олий таълим муассасалари раҳбар кадрлари:

– Америка Қўшма Штатлари кредит тизими (USCS), кредитларнинг тўплаш ва ўтказишнинг Британия тизими (CATS), Европа кредит тизими (ECTS), университет кредитларини ўтказишнинг Осиё-тинч океани тизими (UCTS) кредит тизими хусусиятларини;

– кредит тизими асосида таълим жараёнларини ташкил этиш ва унинг сифатини таъминлашнинг инновацион методларини;

– кредит-модуль тизимида ўқув жараёнининг услубий таъминотини тайёрлаш тамойилларини;

– кредит тизими асосида таълим натижаларини баҳолаш усулларини;

– таълим соҳасини бошқаришнинг ҳуқуқий асослари, таълим соҳасига оид қонун ҳужжатлари ва уларнинг мазмунини;

– таълим муассасаларида коррупцияни олдини олиш ва унга қарши курашишнинг ҳуқуқий ва маънавий-маърифий асосларини;

– Ўзбекистон Республикаси Президентининг Олий таълим тизимида оид қабул қилган фармонлари, қарорлари ва фармойишлари ҳамда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Олий таълим тизимида тегишли норматив-ҳуқуқий ҳужжатлари мазмунини;

– Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг таълим-тарбия жараёнини ташкил этишга оид норматив-ҳуқуқий ҳужжатларининг мазмунини;

– Давлат таълим стандартлари, тегишли таълим (мутахассислик) йўналишлари бўйича давлат таълим стандарти, ўқув режалар ва фан дастурлари ва уларга қўйиладиган талабларни, ўқув режалари ва ўқув фанлари дастурларини такомиллаштириш тамойилларини, ўқув юктамаларини режалаштириш ва уларнинг бажарилишини назорат қилиш методларини;

– рақамли университет моделларини;

– олий таълим жараёнларини бошқаришнинг “Маъмурий бошқарув”, “Ўқув жараёни”, “Илмий фаолият, “Молиявий бошқарув ва статистика” ички тизимларини;

– ахборот тизимларининг электрон ҳукумат платформалари билан интеграциясини **билиши** керак;

– кедит тизими асосида таълим жараёнларини ташкил этиш;

– кредит-модуль тизимида талабаларнинг мустақил ишини режалаштириш ва ташкил қилиш;

– кредит-модуль тизимида ўқув жараёнининг услубий таъминоти ва силлабусни яратиш;

– кредит-модуль тизимида таълим натижаларини (Блум таксономияси асосида) лойиҳалаш, билим даражаларини белгилаш ва таълим натижаларини баҳолаш;

– педагог ходимларнинг меҳнат муносабатларини тартибга солиш;

– таълим муассасаларида коррупцияни олдини олиш ва унга қарши курашиш;

– Ўзбекистон Республикаси Президентининг Олий таълим тизимида оид қабул қилган фармонлари, қарорлари ва фармойишлари ҳамда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Олий таълим тизимида тегишли норматив-ҳуқуқий ҳужжатлари асосида таълим-тарбия жараёнларини ташкиллаштириш;

– Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг таълим-тарбия жараёнини ташкил этишга оид норматив-ҳуқуқий ҳужжатлари асосида Давлат таълим стандартлари, тегишли таълим (мутахассислик) йўналишлари бўйича давлат таълим стандарти, ўқув режалар ва фан такомиллаштириш;

– ўқув юкнамаларни режалаштириш ва уларнинг бажарилишини назорат қилиш;

– таълим жараёнида бошқарув тизимини рақамлаштириш *кўникма ва малакаларига* эга бўлиши лозим.

– кредит-модуль тизимида ўқув-тарбия жараёнини лойиҳалаштириш ва ташкил этиш;

– 2021-2030 йилларда Ўзбекистон Республикасини инновацион ривожлантириш стратегияси асосида ОТМ\факультет\кафедрани ривожланиш стратегиясини ишлаб чиқиш;

– Ўзбекистон Республикаси Президентининг Олий таълим тизимида оид қабул қилган фармонлари, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Олий таълим тизимида тегишли норматив-ҳуқуқий ҳужжатларини, Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг таълим тизимида оид норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар асосида таълим-тарбия жараёнини ташкил этиш;

– Давлат таълим стандартлари, ўқув режалар ва фан дастурлар асосида фаннинг ишчи дастурини ишлаб чиқиш;

– Олий таълим бошқарувида ахборот технологияларини қўллаш;

– Таълимда булутли технологияларни қўллаш *компетенцияларига* эга бўлиши лозим.

2. Раҳбарнинг инновацион ва коммуникатив компетентлигини ривожлантириш

Олий таълим муассасалари раҳбар кадрлари:

– инновацион компетентлик ва унинг ўзига хос хусусиятларини;

– замонавий таълим менежерининг инновацион компетентлиги мазмун ва моҳиятини;

– таълим жараёнини инновацион ташкил этиш ва бошқаришда халқаро тажрибаларни;

- инновацион компетентликни шаклланиш босқичларини;
- махсус мақсадларга йўналтирилган инглиз тили (English for Specific Purposes) – касб соҳасидан келиб чиқиб инглиз тилини ўрганиш хусусиятларини;
- касб соҳа вакиллари томонидан минимал грамматика (Present Indefinite Tense, Present Continuous Tense, Past Indefinite Tense, Future Indefinite Tense) ҳамда соҳага оид фаол сўзларни (минимал 400) ёддан **билиши** керак.
- таълим менежери фаолиятини илмий ташкил этиш;
- таълим менежери фаолиятини инновацион технологиялари асосида ташкил этиш;
- e-mail ёзиш, сўзлашиш (илмий йўналиши ҳақида), тушуниш (жараёни тинглаб тушуниш) ва ўқиб тушуниш (газета ва журналлардаги касб соҳасига оид мақолани ўқиш);
- электрон хатлар ёзиш, хорижий тилда тақдимотлар тайёрлаш;
- кундалик ва ижтимоий ҳаётга оид мавзулар (Шахс ва шахсият. Озиқ-овқат. Сихат-саломатлик. Оилавий қадриятлар. Шаҳар ва қишлоқ ҳаёти. Дам олиш ва спорт билан шуғулланиш. Касб-ҳунар ва ишбилармонлик. Оммавий ахборот. Муносабатлар. Тиббиёт, илм-фан, замонавий технологиялар соҳасидаги этика масалалари) ҳақида гапириб бериш;
- инглиз тилида резюме тўлдириш, маданий хордиқ, телефонда суҳбат этиш **қўникмал ва малакаларига** эга бўлиши лозим.
- таълим менежерининг инновацион усуллари асосида такомиллаштириш;
- инглиз тили грамматика ва лексикасини коммуникатив мақсадларда фойдаланиш;
- инглиз тили асосида илмий матнларнинг резюмесини тайёрлаш, хорижий адабиётлар билан ишлаш;
- хорижий мутахассислар билан мулоқот этиш;
- инглиз тилида соҳага оид даврнинг энг долзарб муаммоларини ўрганиш, муҳокама ва таҳлил қилиш **компетенцияларга** эга бўлиши лозим.

3. Тизимли таҳлил ва қарорлар қабул қилиш асослари

Олий таълим муассасалари раҳбар кадрлари:

- тизимли таҳлил ва тизимли ёндашувнинг асосий тушунчаларини;
- тизимли таҳлил объектини;
- Тизимли таҳлилнинг вазифалари ва принципларини;
- тизимли таҳлилнинг ривожланиш ва шаклланиш босқичларини;

- олий таълим тизимини ривожлантиришнинг стратегик мақсадлари ва устувор йўналишларини;
- олий таълим муассасаларида жамоатчилик назоратининг замонавий механизмларини жорий этишни;
- ОТМларда бошқарув қарорлари қабул қилишга таъсир этувчи омиллар таҳлилин;
- стратегик менежмент мазмун моҳиятини;
- бошқарув қарорлари самарадорлигини баҳолаш усулларини *билиши* керак.
- тизимларни таҳлил қилишда аналитик ва сифатли ёндашиш;
- сифатли қарорлар қабул қилиш;
- ОТМларда бошқарув қарорлари самарадорлигини баҳолаш *қўникма ва малакаларига* эга бўлиши лозим.
- ОТМларда бошқарув қарорлари қабул қилиш тизимининг очиқлиги ва шаффофлигини таъминлаш;
- олий таълим муассасаларида самарали жамоатчилик назоратини жорий этиш *компетенцияларга* эга бўлиши лозим.

4. Махсус фанлар

Олий таълим муассасалари раҳбар кадрлари:

- Ўзбекистон Республикаси олий таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепциясини;
- Болонья жараёни ва унинг хусусиятларини;
- Ўзбекистон Республикаси олий таълими тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепциясининг мақсадли кўрсаткичларини;
- замонавий таълим сифатининг мезон ва кўрсаткичларини;
- таълимни бошқаришнинг замонавий парадигмаларини;
- янги авлод университетларини яратиш ва ривожлантириш бўйича хорижий тажрибани;
- Илм-фанни 2030 йилгача ривожлантириш концепциясини;
- Университет 3.0 модели ва унинг самарадорлигини;
- бизнес инкубаторлар ва венчур молиялаштириш фаолиятини;
- таълим тизимида инновацион фаолиятни ташкил қилишнинг хориж тажрибасини;
- олий таълим сифатини баҳолашнинг халқаро методларини;
- олий таълимнинг замонавий инновацион моделлари ва унинг самарадорлигини;

- таълим сифатини таъминлашда ахборот-коммуникация технологияларидан самарали фойдаланиш йўл-йўриқларини;
- ўқув-тарбия жараёнини бошқаришда замонавий ахборот-коммуникация технологиялари имкониятларини;
- олий таълим тизимида инновацион фаолиятни ривожлантириш стратегиясини;
- олий таълимда инсон ресурсларини бошқаришнинг назарий-услубий асосларини;
- олий таълимда инсон ресурслари салоҳияти ва савиясига таъсир этувчи омилларни;
- кадрлар савиясини назорат қилишда (Self Performance Appraisal ва KPI) механизмларини;
- олий таълим тизимида ҳамкорликни ташкил этишнинг ташкилий-ҳуқуқий асосларини;
- кадрлар тайёрлашни прогнозлашни;
- таълим муассасасини ўзини ўзи молиялаштириш тизимига ўтишнинг йўлларини;
- инновацион ишланмалар ва стартап лойиҳаларни молиялаштиришни **билиши** керак.
- олий таълим соҳасида давлат-хусусий шерикликни ривожлантириш;
- илм-фанда ўзини ўзи бошқариш тизимини ривожлантириш;
- илм-фан тараққиётига кўмаклашувчи замонавий ахборот муҳитини шакллантириш;
- университет 3.0 моделида билимларни тарқатиш, генерациялаш ва тижоратлаштириш учун ахборот тизимларини лойиҳалаштириш;
- университет 3.0 моделининг ташкил қилишнинг хориж тажрибасини амалиётга жорий қилиш;
- илмий тадқиқотлар олиб бориш, уларнинг натижаларини тижоратлаштириш;
- персонални стратегик режалаштириш;
- меҳнат бозоридаги хорижий ва маҳаллий тенденцияларни инобатга олиш;
- инсон ресурсларини бошқаришнинг илғор хорижий тажрибалари ва улардан республикамиз ОТМларида фойдаланиш;
- олий таълим муассасаси, битирувчи-мутахассис ва кадрлар буюртмачиси ўртасидаги ҳамкорликнинг тўғри йўлга қўйиш;

- илм-фан ва илмий фаолиятни молиялаштириш тизимини такомиллаштириш ҳамда молиялаштириш манбаларини диверсификациялаш;
- молиявий таъминоти манбаалари бўйича даромадлар ва ҳаражатларни режалаштириш бўйича *кўникма ва малакаларга* эга бўлиши лозим.
- олий таълим тизимининг инвестициявий жозибадорлигини ошириш;
- илм-фанда ўзини ўзи бошқариш тизимини ривожлантириш орқали давлат ва илмий ташкилотлар ўртасида ижтимоий шерикликни ривожлантириш ҳамда унинг доирасида лойиҳаларни амалга ошириш;
- университет 3.0 модели асосида “Фан-таълим-ишлаб чиқариш” интеграцияси муаммоларини ечиш;
- Университет-3.0 модели асосида ОТМ мавжуд муаммоларини ҳал этиш борасида чора-тадбирлар ишлаб чиқиш;
- олий таълим муассасаларида таълим хизмати маркетингини ривожлантириш чора-тадбирларини ишлаб чиқиш;
- кадрлар буюртмачилари, илмий-тадқиқот муассасалари ўртасида ўзаро манфаатли ҳамкорликни йўлга қўйиш;
- олий таълимда инсон ресурсларини компьютер дастурлари орқали режалаштириш;
- инсон ресурсларини бошқаришнинг илғор хорижий тажрибалари ва улардан республикамиз ОТМларида фойдаланиш;
- таълим муассасаларини ўзини-ўзи молиялаштириш тизимида ўқув, услубий, илмий, маънавий, маърифий ва ташкилий фаолиятини молиявий таъминотини ташкил этиш;
- олий таълим муассасасининг маблағларини тўғри режалаштириш, улардан мақсадли ва оқилона фойдаланиш *компетенцияларига* эга бўлиши лозим.

IV. Яқуний қоида

Мазкур малака талаблари ижтимоий-иқтисодий соҳанинг устувор йўналишлари ва вазифаларидан келиб чиқиб такомиллаштириб борилади.

Олий таълим тизими педагог ва раҳбар кадрларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини оширишни ташкил этиш Бош илмий-методик маркази директори

Т.Т.Шоймардонов